

De Oud-Katholiek

Tijdschrift voor De Oud-Katholieke Kerk van Nederland

ARMOEDE DICHTBIJ

Thema

- 3 Column**
Pauline Weseman
- 4 De diaconale zorg van de ORKA**
Marieke Ridder
- 8 Armoede bij je buren?**
Inge Weijts
- 10 Spindoctor of serveerster?**
Erica Meijers
- 13 Lazarus en de rijke man**
Henk Schoon
- 16 Goed bezig... Voedselbank**
Jan Jorrit Hasselaar
- 20 Er was eens... Amsterdamse armenzorg**
Dirk Jan Schoon

En verder

- 18 Summerschool onverwachts succes**
Marco Derks
- 22 Nieuwe aartsbisschop**
- 22 Vastenactie Hongkong**
- 23 Officiële berichten en colofon**

Armoede dichtbij

Veel mensen associëren armoede met leefomstandigheden buiten het rijke westen. Maar ook in ons land, onze stad en onze kerk komt armoede voor. Met dit nummer brengen we als redactie het thema dichterbij.

Dat armoede vaak onzichtbaar blijft, komt onder meer doordat het onderwerp met schaamte omgeven is. Inge Weijts laat zien wat zij en haar vrijwilligers van SchuldHulpMaatje tegenkomen achter de voordeur van mensen met schulden. Armoede is ook vaak onzichtbaar, omdat armoede ongemakkelijk voelt – voor de rijken. Pastoor Henk Schoon laat de gelijkenis van de rijke man-zonder-naam en de arme Lazarus letterlijk 'binnen'komen: het verhaal gaat ook over ons en onze economie.

Theologe Erica Meijers laat zien hoe de dienst van de tafel samenhangt met de dienst aan de armen: de diaken maakt de tafel klaar en laat later de armen delen in de rijkdom van de gemeente. Helaas zijn (permanente) diakenen in onze kerk een vrij onbekend fenomeen. Toch zijn er landelijk en lokaal diverse instanties diaconaal actief. Marieke Ridder interviewde enkele bestuursleden van de "Oude Rooms-Katholieke Aalmoezenierskamer" (ORKA), Jan Jorrit Hasselaar schrijft over de bijdrage van de Amsterdamse parochie aan de voedselbank en ook de vastenactie van Sint Paulus brengen we extra onder de aandacht: om de armoede verder weg niet te vergeten.

De redactie

Pauze

Al jaren loop ik met een grote boog om de vastentijd heen. Ik voel die periode als de ogen van een schoolmeester ongemakkelijk in mijn rug prikken en probeer er nauwelijks aandacht aan te besteden. Ooit was het juist de vastentijd die mij zo trok naar de Oud-Katholieke Kerk, die sobere tijd van inkeer en bezinning, een pauze in alle hectiek. Ik hield ervan gaandeweg reikhalzend uit te kijken naar Pasen, als de overvloed weer gevierd mag worden.

Maar na een zware periode vond ik dat ik al genoeg ontberingen had te doorstaan. Geen vastentijd voor mij. Dit jaar, en ook door het schrijven van deze column, bedacht ik dat ik zo langzamerhand weer eens mee kan doen. De vastentijd groeit in populariteit, onder gelovigen en ongelovigen. Veertig dagen zonder bijvoorbeeld vlees, alcohol of internet. Vooral vanuit de behoefte gewoonten doorbreken die je in de greep houden, je daarvan te bevrijden, een nieuwe start te maken.

Ik denk na. Waar kan ik in minderen? Afgelopen jaren leerde ik steeds evenwichtiger, maar ook kariger te leven. Snoepen en roken doe ik niet meer, ik eet ultragezond, kom graag in de sportschool en ga idioot vroeg naar bed. Tv en social media interesseren me nauwelijks, het nieuws volg ik beroepsmatig. Ik werk hooguit te hard of geef wat te veel uit, maar zelfs dat begin ik af te leren. Kortom: er is aan mij weinig eer te behalen in de vastentijd. Maar vooruit, die wijntjes kunnen nog minder, dus struin ik rond op IkPas.nl waar je collectief je alcoholgebruik op pauze kunt zetten. Geheel naar mijn perfectionistische aard ontstaat er al snel een plan en ineens ben ik nog maar een stap verwijderd van een cursusinschrijving kombucha, een alcoholvrij drankje, maken.

Ho. Ik merk het net op tijd. Daar is-ie weer, mijn neiging nog beter, perfecter, verantwoord te willen leven. Evenwichtiger leven gaf me veel rust en ruimte, maar de bodem is bereikt. Met nog minder ga ik mezelf juist vastzetten.

Dus terug naar de vraag: waar zit ik aan vast en hoe kan ik mij daarvan bevrijden?

Daarom nu sinds tijden een vastentijd, maar in nieuwe stijl. Vasten op een zeer onhebbelijke gewoonte die allerm minst tot bevrijding leidt. Ik zet mijn perfectionisme veertig dagen op pauze en ga de teugels elke dag iets laten vieren: een extra wijntje nemen, de sportschool overslaan, eens laat naar bed gaan, de voedingssupplementen laten staan.

Benieuwd wat er gebeurt.

Pauline Weseman

Trouw aan de erflaters

De diaconale zorg van de ORKA

Wie oud-katholiek was in Utrecht en afhankelijk van financiële steun, kon tot in de jaren zestig op maandag naar het gebouw van de ORKA gaan (de 'Oude Roomsch-Katholieke Aalmoezenierskamer') in de Mariahoek. Daar nam je plaats op de bank in de hal, pet in de hand, tot je geroepen werd door een van de regenten. Deze stond letterlijk boven je, bovenaan de trap, en hoorde je verzoek aan. De regenten controleerden je uitgaven, schreven een bon uit en verschaften geld voor die week, te besteden in bij name genoemde, gecontracteerde winkels. Geen wonder dat de bank een 'schaamtebank' genoemd werd en dat 'regentesk' de huidige betekenis kreeg van 'je boven iemand stellen en hem of haar de maat nemen'. De huidige, sterk maatschappelijk betrokken regenten spreken echter met mildheid over hun voorgangers, die in hun tijd vergelijkbare doelen probeerden te bereiken met het geld dat hun ter beschikking stond. En zij uiten zich duidelijk over de verhouding tussen de ORKA en de kerk.

Marieke Ridder

Ik heb het voorrecht enkele bestuursleden van de ORKA te spreken in de fraaie regentenkamer met zijn indrukwekkende tafel, schouw en muurschilderingen. De laatste zijn gemaakt in 1795 door een getalenteerde wees, Jan Baptist Kobell. Een wees, omdat de ORKA sinds 1696 een weeshuis bezat voor kinderen vanaf een jaar of zes. Sinds 1729 bevond het weeshuis zich aan de Mariahoek. De kinderen leefden binnen een strak regime, dat we heden ten dage zouden afwijzen, met veel bidden, stilzwijgen en strenge straffen. Daar staat tegenover dat zij opgevangen werden als hun familie dat niet kon en dat zij een vak leerden, in geval van Kobell dat van schilder. De regentenkamer was lange tijd een soort 'heilige der heiligen', maar kan nu tijdens rondleidingen bewonderd worden. De ORKA-regenten zoeken tegenwoordig meer de openheid. Toch gebeurt een deel van het werk van de ORKA nog altijd in het verborgene. Met hulp aan minder bedeelde medemensen moet je zorgvuldig omgaan.

Geschiedenis

De regentenkamer bevindt zich in een bijgebouw van de vroegere Mariakerk. Van deze kerk resteert alleen de pandgang (kloostergang) en het 'choraalhuis', waar vroeger de koorzangers werden geschoold. Beide stammen uit 1100, al is het choraalhuis in de loop van de eeuwen enkele malen aangepast. Dit gedeelte van de stad, waar ook

Bussen voor collectes in de kwartieren (wijken)

de Gertrudiskapel zich sinds 1634 als schuilkerk bevond, was na de overgang van Utrecht tot de Reformatie in 1580 een katholiek gebied gebleven. De armenzorg in Utrecht, uitbesteed aan de gereformeerde diaconie, bleek zich in de praktijk te beperken tot de protestantse inwoners. Omdat de nood onder katholieke inwoners hoog was, helemaal na de cycloon die niet alleen het schip van de Dom maar ook veel huizen in de stad verwoestte, richtten enkele welgestelde Utrechtse in 1674 de 'Rooms-Catholieke Aelmoessenierskamer' op. Van schenkingen, collectes en erfenissen werd bedeed. In geld en natura werden uitkeringen verstrekt en schuldenproblemen opgelost. Een apotheker, Willem Heijendaal, bracht veel van het startkapitaal in en vormde samen met zijn zwagers het bestuur. Van de achttiende-eeuwse Johannes Heijendaal, die jarenlang regent was en landerijen schonk aan de Aalmoezenierskamer, is nog steeds een grafsteen te zien in de pandgang. In deze afgesloten kloostergang zijn veel bisschoppen, priesters, kloppers (gewijde lekenvrouwen), 'orvalisten' (vluchtelingen van Port Royal) en vooraanstaande leken van de cleresie begraven. Na de splitsing van de katholieken in een groep die Rome volgde en de groep die koos voor de Rooms-Katholieke Kerk der Oud-Bisschoppelijke Cleresie, bleek het niet mogelijk eendrachtig verder

Regentenkamer van de ORKA in 17e eeuwse stijl, met geschilderde wandversiering

te gaan. Frank de Haart, voorzitter van de ORKA: "De roomsen klaagden over de jansenistische leerboeken die zij in het weeshuis vonden." In 1746 vond daarom een opdeling plaats van het fonds en ontstond de Oude Roomsch-Katholieke Aalmoezenierskamer, die het weeshuis aan de Mariahoek kocht en zich daar vestigde. Het weeshuis sloot in 1933 zijn deuren; er was geen behoefte meer aan. De ORKA richtte zich vanaf toen volledig op de ouderenzorg, waarmee reeds in 1855 een begin was gemaakt. Sinds 1904 waren weeshuis en bejaardenhuis samen ondergebracht aan de Mariahoek. In 1973 maakte veranderende wetgeving continuering niet meer mogelijk. Na de sluiting van het bejaardenhuis werd het gebouw, op zijn prachtige plek in de Utrechtse binnenstad, in verhuur gebracht. Het bestaat uit appartementen en kantoorruimten. De ORKA kiest ervoor om maatschappelijk betrokken organisaties te huisvesten in plaats van over te gaan op commerciële verhuur op deze plek in de Utrechtse binnenstad. Lange tijd was OIKOS een goede huurder. Nu zijn daarvoor kleinere organisaties in de plaats gekomen, zoals Netwerk DAK, een overkoepelende organisatie voor inloophuizen en buurtpastoraat, en een vereniging voor schooldecanen

De doelstelling van de ORKA is: 'Het bieden van financieel hulp aan personen en instellingen die op een of andere manier deze hulp niet (meer) ontvangen van andere instanties. De hulp wordt geboden aan ouderen, zieken, wezen en hulpbehoevenden, in het bijzonder aan degenen die behoren tot de oud-katholieke parochie van Utrecht. Daarnaast worden er bijdragen verstrekt aan (regionale) organen en instanties binnen en buiten de Oud-Katholieke Kerk van Nederland wanneer dit verband houdt met deze doelstellingen'. Tot zo'n zestig jaar geleden verleende men vooral individuele ondersteuning aan behoeftige oud-katholieken. In de achttiende eeuw had iedere regent enkele wijken onder zijn hoede. Op vrijdag werd huis aan huis gecollecteerd met behulp van collectebussen. Op maandag werd in het ORKA-gebouw bedeed. Er zijn tijden geweest dat er ook brood en soep werden uitgedeeld. Sociale wetgeving heeft voor veel veranderingen gezorgd. De algemene bijstandswet zorgde ervoor dat grote groepen door de staat gesteund werden op grond van duidelijke criteria. Toch vallen er groepen buiten de boot. Frank de Haart: "De overheid nam veel over, maar hanteert scherpe grenzen. Wij kunnen vrij zijn in de keuzes die we maken en zijn niet gebonden aan wettelijke regels. Wij trekken ons eigen plan. Dat betekent dat we bewust kiezen voor hulp

Sint Maarten (1795), door Jan Kobell (1778-1814)

aan jongeren en ouderen, die we bij voorkeur meer bieden dan een eenmalige gift. Zo ondersteunen we bijvoorbeeld initiatieven tegen eenzaamheid." Als geldverstrekkend fonds ondersteunt de ORKA, vaak op eigen initiatief, weer andere fondsen die zich concreet inzetten voor hulp aan hen die dat nodig hebben. Een voorbeeld is de Stichting Ds. H.J. ter Haar Romenyfonds. Zij helpt ex-gedetineerden door hun bijvoorbeeld een winterjas en een laken- en kookpakket te geven, zodat zij in een opvanghuis beschikken over de eerste spullen om een leven op te bouwen. Ook Huize Agnes wordt gesteund. Deze organisatie biedt geheime, veilige plekken waar tijdelijke opvang en begeleiding gegeven worden aan

O.R.K. Aalmoezienierskamer - Utrecht

ADRES VAN DE PENNINGMEESTER: DOUWES DEKKERSTRAAT 8 TEL. 33670

Bon ten behoeve
van het gezin: _____

wonende te Utrecht, _____

ten bedrage van _____

geldig tot en met één maand na dagtekening,
voor de aankoop naar verkiezing, van:

levensmiddelen bij: Boorenboom's Vleeswarenbedrijf, Voorstraat 68
J. J. Van Rijn, Vismarkt 11
Veldkamp's Modellslagerijen o.a. Steenweg 48
filialen N.V. Albert Heijn
J. B. van Oort, Kenastraat 21
filialen Simon de Wit N.V.
A. N. Zentveld, Gildstraat 64

manufacturen bij: C. en A. Brenninkmeyer, N.V., Vredenburg 17
Vroom en Dreesmann N.V., L. Vliestraat 9

schoenen bij: filialen van Bata N.V. schoenmagazijnen
fa. Van Haren, Vredenburg 24, Steenweg 59

brandstoffen bij: leverancier naar eigen keuze

Utrecht, 196
De penningmeester der O.R.K. Aalmoezienierskamer

Bedeelbriefje uit de jaren '60

vrouwen zonder geldige verblijfspapieren en hun kinderen. Dankzij de ORKA kan aan deze kwetsbare groep net iets extra's geboden worden, bijvoorbeeld een week kamperen op een afgeschermd deel van een camping. Een ander voorbeeld is Stichting IMC Weekendschool Utrecht, die verrijking op het reguliere onderwijs aanbiedt. Kinderen maken in weekenden themagericht kennis met bijvoorbeeld de bouw, de rechtspraak of de zorg. Mensen uit het werkveld vertellen erover en nemen hen mee naar bijvoorbeeld de rechtbank. De regenten zijn er enthousiast over: "Je kunt er nooit een onvoldoende halen, of zakken: je hoeft het alleen maar leuk te vinden en ervan te leren." Het ORKA-bestuur probeert de organisaties of fondsen waaraan zij geld geven een keer per jaar te ontmoeten. Om die reden kiezen zij voor een beperkt aantal doelen, dat zij gedurende een aan-

Groepsfoto van de wezen uit het weeshuis, ca 1900

tal jaren kunnen steunen, zodat er een relatie mee wordt opgebouwd.

Individuele ondersteuning bij armoede

Individuele aanvragen om ondersteuning worden nog steeds gehonoreerd. In 2016 hebben de ORKA en de Rotterdamse St. Jansplaats voor individuele hulpverlening de Stichting Oud Katholieke Diaconale Ondersteuning (OKDO) opgericht. Beide fondsen zijn op één adres bereikbaar en aanvragen kunnen snel en doelmatig behandeld worden.

Het zijn dus niet langer alleen Utrechtse oud-katholieken die geholpen worden door de ORKA. Voorwaarden zijn er wel. Om in aanmerking te komen dient degene die geholpen wil worden een binding te hebben met de kerk en moet de pastoor of het kerkbestuur van zijn of haar parochie de aanvraag doen. De ORKA kan geld geven of een krediet verstrekken. Zelfs een hypotheek behoort, afhankelijk van de situatie, tot de mogelijkheden. Wordt van de mogelijkheid voor ondersteuning voldoende gebruik gemaakt? "Het kan beter. Sommige pastoors doen nooit een aanvraag. Hebben die minder oog voor de noden? Of gaan zij minder

op huisbezoek? Of spelen de problemen in hun omgeving minder? Dat weten we niet." De ORKA hoopt mensen werkelijk te helpen. "We geven liever niet het ene jaar geld voor een wasmachine en het volgend jaar voor een stofzuiger. Liever helpen en begeleiden we mensen structureel." Vanuit die wens wijzen de regenten soms door naar instanties als schuldhulpverlening. "Mensen generen zich vaak voor hun armoede. De pastoor of de ORKA kan hun dan net een zetje in de goede richting geven." Schaamte hoeft niet, benadrukken de regenten. Een kwart van de mensen is een tijd van zijn leven afhankelijk van ondersteuning. Vaak aan het eind van het leven, maar ook bijvoorbeeld na verlies van werk. "Ook Nederland kent armoede. Neem de voedselbank, die het eten bijna niet aan kan slepen. Om ervoor in aanmerking te komen, moet je na aftrekken van je vaste lasten minder te besteden hebben dan vijftig euro per week. Dat is lager dan bijstandsniveau. Dat is weinig! Als je dan een keer je eigen bijdrage moet betalen als je ziek bent, een jas moet kopen en een akkiefetje krijgt met de belastingdienst, zak je pijlsnel door het ijs. Als daar een agressief incassobureau overheen komt, heb je zomaar 10.000 euro schuld."

Tegen welke verzoeken zegt de ORKA 'nee'? "We zeggen wel eens nee tegen een fonds dat men zelf in het leven geroepen heeft en waarvoor wij dan met geld over de brug moeten komen. Probeer dat geld zelf bijeen te krijgen! Wij willen wel meedenken over de manieren waarop dat kan. Ook zijn we terughoudend met het vergoeden van reizen, zeker naar verre bestemmingen. Wij hebben zoveel te maken met mensen die door geldzorgen nooit op vakantie kunnen, dat we dat soms moeilijk te verantwoorden vinden."

Verhouding tot de kerk

De ORKA hecht aan haar onafhankelijkheid. "Wij zijn altijd tamelijk onafhankelijk gebleven van het kerkelijk bestuur. Sinds mgr. Loos (1858-1873) is statutair vastgelegd dat de aartsbisschop superintendent is. Dat betekent dat er overleg is en we elkaar adviseren. De bisschop wordt geconsulteerd voor de keus van nieuwe regenten, die sinds de oprichting bijna zonder uitzondering leken zijn. Frank de Haart: "Als de bisschop een kandidaat niet kent, is de kans klein dat deze het wordt, omdat de bisschop de band met de kerk graag behouden ziet." De ORKA koestert echter haar onafhankelijkheid van de kerk, waaraan de doelstelling van de aalmoezienierskamer sterk bijdraagt. Omdat het geld voor diaconale doelen bestemd is, in het bijzonder voor oud-katholieken van Utrecht, is het mogelijk ´nee´ te zeggen wanneer de aanvraag buiten dit bereik valt. Om deze reden draagt de ORKA niet bij aan het jaarlijkse tekort van de landelijke kerk, zoals sommige andere grote fondsen binnen onze kerk. Wel betaalt de ORKA jaarlijks 75.000 euro voor diaconale projecten van de kerk en een bedrag voor de jeugdkampen. Ook wordt 45.000 euro beschikbaar gesteld voor renovatie van kerken en pastorieën. Renovatie klinkt verrassend, voor een diaconaal fonds. De regenten, misschien omdat zij zelf verantwoordelijk zijn voor een groot historisch pand, vinden dit echter te verantwoorden. "Een kerkgebouw, en de geschiedenis ervan, werken bindend voor parochianen. Het gebouw is essentieel voor het kerk-zijn. Daarom stellen we

geld ter beschikking om parochies te helpen een goed onderhoudsbeleidsplan op te stellen, zodat zij weten met welke kosten zij in de toekomst moeten rekenen. Dan kunnen zij zich daarop voorbereiden, door subsidie aan te vragen en mensen te mobiliseren om geld te geven."

De miljoenen en de kerk

Uit het vermogen, van een aantal miljoenen, wordt jaarlijks voor ruim 250.000 euro aan hulp gegeven. Is het nodig om hiervoor zo'n groot vermogen in stand te houden? Waarom zou de ORKA niet gewoon een paar miljoen schenken aan een goed doel? "We vinden het belangrijk het fonds voor zijn doelstellingen in stand te houden; daarvoor is het geld destijds geschonken. Je rekent met de revenuen die je hiervoor beschikbaar hebt. Elke drie jaar bepalen we opnieuw onze beleggingsdoelstellingen."

De landelijke kerk heeft de fondsen nodig om rond te komen en doet soms een beroep op meer geld. Kun je zeggen, dat onze kerk arm is? De regenten vinden van niet. "Je kunt groeien in aantallen, in rijkheid van de liturgie én in financieel opzicht. Neem de Kerkbalans. Als oud-katholieken zitten we in de middenmoot, ver achter de PKN. Men vindt het moeilijk de gevraagde drie procent te geven: sommigen geven veel, maar velen geven niets." Het is de ervaring van de bestuursleden, dat geld dat in een parochie nodig is voor een renovatie, eigenlijk ook altijd bij elkaar gebracht wordt. En zolang de kerk nog zoveel uit kan geven aan een afscheid, een borrel of andere festiviteiten, kun je volgens hen niet zeggen dat de kerk arm is. "Als je goed oplet, stroomt het geld door het middenpad."

Wat doet het met je om regent te zijn?

Frank de Haart: "Je hebt te maken met soms aangrijpende situaties die je normaal niet tegenkomt. Het is een verrijking dat je dan kunt helpen, dat je dit werk mag doen op de basis die de stichters gelegd hebben. Het lijkt misschien makkelijk, geld uitdelen, maar we doen het consciëntieus, ook omdat het door anderen dan onszelf bijeenge-

De Barmhartigheid (1795), door Jan Kobell

bracht is. Daarom kunnen we er niet mee strooien. Het is belangrijk dat we onze uitgaven tegenover hen kunnen verantwoorden." ■

Verder lezen:

- H.J.W. Verhey, *300 jaar aalmoezienierszorg: geschiedenis van de Rooms-Katholieke Aalmoezienierskamer te Utrecht (1674-1746) en van de Oude Rooms-Katholieke Aalmoezienierskamer te Utrecht (1746-1974)*. Rotterdam: Wuyt, 1974.
- Ton H.M. van Schaik en Karin Strengers-Olde Kalter, *Het arme Roomse leven: geschiedenis van de katholieke caritas in de stad Utrecht*. Hilversum: Verloren, 2016.
- Genji Yasuhira, *Civic Agency In The Public Sphere: Catholics' Survival Tactics in Utrecht, 1620s-1670s*, Proefschrift Tilburg University, 2019.

Armoede bij je buren?

Kerkleden kunnen verschil maken

Armoede in Nederland? Veel mensen kunnen niet geloven dat er in Nederland armoede bestaat. Nee, in Nederland lopen geen kinderen met hongerbuikjes. Maar er gaan wel dagelijks kinderen zonder ontbijt naar school en er zijn gezinnen waarin voor €20 per week gegeten moet worden. Vrijwilligers en SchuldHulpMaatjes zetten zich voor hen in.

Inge Weijts

Wat armoede is, is afhankelijk van het land waarin je woont en wat daar de leefomstandigheden zijn. De Verenigde Naties hanteren de definitie dat iemand arm is als hij niet voldoende middelen heeft om in zijn primaire levensbehoeften te voorzien. Heb je inkomen op de armoedegrens, dan gaat alles op aan noodzakelijke uitgaven en houd je niets meer over om vrij te besteden. Dit geldt

Inge Weijts met Nico Sleuwenhoek, een van de vrijwilligers van (ISOFA) op de Markt in Delft

voor ongeveer acht procent van de Nederlandse huishoudens. Dat zijn lang niet alleen mensen met een uitkering, zoals vaak gedacht wordt: inmiddels is er een groeiende groep zogenaamde 'werkende armen', die van een fulltime salaris nauwelijks kunnen rondkomen.

Naast het inkomen dat iemand ontvangt en de vaste lasten die iemand heeft, hebben ook schulden invloed op het vrij besteedbare inkomen. De groep die dan in beeld komt, is schrikbarend groot: één op de vijf Nederlandse huishoudens heeft te maken met problematische schulden. Ook zij leven vaak in armoede, omdat zij door (te hoge) aflossingen geen geld meer overhouden. Iedereen kent dus wel iemand die te maken heeft met armoede: een buurman, een collega of iemand uit je kerk. Toch weten we dit vaak niet, omdat er een taboe rust op het onderwerp 'geld'. En over geldzorgen praten mensen zeker niet graag, omdat het voelt alsof je moet toegeven dat je hebt gefaald.

Het gevolg hiervan is dat mensen met financiële problemen zich terugtrekken uit hun sociale omgeving en zich steeds eenzamer gaan voelen. Er ontbreekt geld voor cadeautjes, sportlessen, schoolreisjes, werkweken of verjaardagsfeestjes. Rond moeten komen van een minimaal inkomen betekent dat je over alles na moet denken. Plannen op (middel)lange termijn wordt heel lastig. Gevolg is een vicieuze cirkel van opeenstapelingen van beslissingen, die op een buitenstaander onhandig overkomen, maar voor de persoon zelf vaak de enige oplossing lijken.

Als samenleving vinden we het belangrijk dat we onze welvaart delen en dat niemand in armoede leeft. Er zijn voorzieningen in het leven geroepen zoals uitkeringen en toeslagen. Voor de mensen die hier gebruik van moeten maken, zijn de regelingen echter vaak ontzettend onoverzichtelijk en ingewikkeld.

Geldproblemen komen bijna nooit alleen. De oorzaak ligt vaak op een ander levensterrein: het wegvallen van een levenspartner, het krijgen van een (ernstige) ziekte of het verliezen van je baan. Al deze gebeurtenissen hebben op zichzelf al een behoorlijke impact. Tegelijk hebben deze gebeurtenissen bijna altijd een negatieve financiële invloed. Maar als je vecht om te overleven of dagelijks aan het ziekbed van een gezinslid zit, heb je geen tijd en energie meer over om uit te zoeken wat dit voor je financiën betekent. Laat staan dat je je administratie gaat bijwerken, zodat je op allerlei regelingen aanspraak kunt maken. Een andere groep die makkelijk in de problemen komt bestaat uit laaggeletterden. Ongeveer een op de zes mensen heeft moeite met lezen en schrijven. Zij hebben vaak een lager salaris en moeten daarom gebruik maken van allerlei regelingen. Maar juist voor hen is het lastig om die aan te vragen. Ook mensen met

een verstandelijke beperking hebben het moeilijk om de voorzieningen te benutten die voor hen bedoeld zijn.

Kerkelijke hulp en SchuldHulpMaatje

Het mooie is dat je hier juist binnen en vanuit kerken iets aan kunt doen. Allereerst binnen je eigen gemeenschap, een plek waar je met elkaar mag meeleven en elkaar mag ondersteunen. Op momenten dat het leven zwaar is, mag je er voor elkaar zijn. Wanneer een partner wegvalt, kun je er voor iemand zijn en een luisterend oor bieden. Vraag dan ook eens of iemand het financieel nog wel overziet. Juist omdat je binnen de kerk vaak op kruispunten van het leven in beeld bent, kun je op die momenten ook een helpende hand bieden.

Voor langdurige armoede zijn er andere signalen: trekt iemand zich steeds meer terug uit activiteiten? Zit iemand al lang zonder werk? Meldt

iedereen zich vaker ziek? Zelfs als je die signalen opvangt, is het spannend het gesprek hierover aan te gaan. Bovendien is het niet altijd even makkelijk om te bedenken wat je dan voor iemand kunt betekenen.

Daarom hebben in 2012 diverse kerkgemeenschappen de handen ineengeslagen en zijn gestart met de organisatie SchuldHulpMaatje, die inmiddels in meer dan negentig plaatsen actief is. SchuldHulpMaatje traint vrijwilligers die anderen willen ondersteunen om uit hun financiële problemen te komen of die deze problemen willen voorkomen. Er wordt geprobeerd om mensen met financiële problemen in een zo vroeg mogelijk stadium te bereiken. Dat voorkomt dat schulden onnodig oplopen. De maatjes bieden begeleiding en ondersteuning, maar nemen nooit de verantwoordelijkheid over. Als er weer overzicht en rust is, leren zij mensen hoe ze in de toekomst schuldenvrij kunnen blijven. Niet alleen een overzichtelijke administratie, ook financieel gedrag komt daarbij ter sprake. Want we willen voorkomen dat iemand in een vicieuze cirkel belandt van terugkerende schulden. Onze basis is de gedachte dat ieder mens waardevol is in Gods ogen en dat juist mensen die hulp nodig hebben ondersteuning mogen verwachten, zoals Jezus juist deze mensen opzocht. Vanuit deze passie voor kwetsbare mensen mag ik als projectcoördinator in Delft al ruim tien jaar mensen helpen: lichtpuntjes verspreiden in de duisternis.

SchuldHulpMaatje wil ook kerken ondersteunen om op een goede manier mensen te helpen. Wilt u hier meer over weten? Speciaal voor en met kerken heeft SchuldHulpMaatje de website samenhartvoormensen.nl ontwikkeld met tips en informatie over hoe je zelf binnen je kerkelijke gemeenschap aan de slag kunt. Ga het gesprek eens aan en luister. Misschien durft iemand samen met jou wel hulp te zoeken bij instanties of kun je hulp inschakelen. ■

Inge Weijts is projectcoördinator bij ISOFA - SchuldHulpMaatje Delft.

Spindoctor of serveerster

Over de rol van diakenen in relatie tot armoede

Sinds de vroege kerk is er een nauwe relatie tussen diakenen en armen. In die relatie vormt de tafel van de Heer het middelpunt. Aan haar ontspringt de dienst van de diakenen aan kerk en wereld.

Erica Meijers

Het Bijbelse woord *diakonia* wordt over het algemeen vertaald met dienen. Daarbij wordt zowel gedacht aan de dienst in de kerk als de dienst aan de samenleving, met bijzondere aandacht voor mensen in sociaaleconomische nood. In de rooms- en oud-katholieke theologische traditie heeft de diaken een brede rol in de kerk als het gaat om pastoraat, catechese, hij of zij is dienaar van het woord en de sacramenten. Minder sterk, maar niet afwezig is de verantwoordelijkheid van de diaken voor de zorg voor mensen in nood, waarvoor meestal het begrip *caritas* wordt gebruikt. In het protestantisme ligt op deze taak van diakenen juist de nadruk, al hebben met name in het calvinisme diakenen ook een belangrijke taak tijdens de viering van het avondmaal. Deze verschillen hebben alles te maken met vaak al eeuwenoude discussies over de betekenis van

het woord *diakonia* in het Nieuwe Testament en de vroege kerk. Ik ga in deze bijdrage kort in op enkele daarvan. Daarna zal ik betogen dat de tafel van de Heer de verschillende interpretaties en praktijken met elkaar verbindt en een perspectief biedt voor een eigentijds verstaan van *diakonia*.

Profetische dimensie

Tijdens de reformatie woedde een stevig debat over de rol van de diaken. Calvijn stelde dat diakenen in hun brede pakket van taken de zorg voor de armen verwaarloosden en zich veel te veel met binnenkerkelijke taken bezighielden. Hij onderstreepte daarom de verantwoordelijkheid van diakenen om aalmoezen te verdelen. Sindsdien bestaat er in de protestantse traditie veel aandacht voor deze taak van de diaken als helper in nood en wordt diaconie zelfs vereenzelvigd met hulpverlening. In de katholieke tradities is de brede taakopvatting blijven bestaan. De kerkelijke hulpverlening wordt hier *caritas* genoemd. Na de oprichting van de Wereldraad van Kerken (1948) en het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) ontstonden veel nieuwe verbanden. In het oecumenische handboek voor diaconiewetenschap *Gerechtigheid en Barmhartigheid* worden diaconie en *caritas* als synoniemen opgevat. Dit leidt tot de volgende definitie van *diakonia*: “Het handelen vanuit en door kerken en andere door het evangelie geïnspireerde groepen en

bewegingen dat gericht is op het voorkómen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en sociaal-maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in kerk en samenleving.”

Hiermee nemen de auteurs stelling in een belangrijke discussie rond *diakonia*. Wat hen betreft gaat het niet alleen om het uitdelen van aalmoezen – in hedendaagse woorden: het verlenen van noodhulp. Diakenen behoren ook bij te dragen aan rechtvaardige verhoudingen in de samenleving. Dit wordt doorgaans gezien als de profetische dimensie van diaconie en *caritas*. Daarbij gaat het zowel om het zichtbaar maken van lijden en onrecht en van de werkelijkheid van mensen in de knel als om het bijstaan van mensen in de

Diakenen zetten het breken en delen na de eucharistie voort in de samenleving

marge, om solidariteit dus. Bruggen bouwen in de samenleving om segregatie te bestrijden hoort daarbij. Want scheidingen tussen hoogopgeleiden en laagopgeleiden, tussen mensen met een groot of een klein netwerk, tussen mensen met ervaringen van succes en mensen die generatieslang uitsluiting ervaren, zulke scheidingen zijn belang-

rijke oorzaken van armoede. Diakenen verlenen daarom niet alleen zorg, maar werken ook aan verandering. Zo staat *diakonia* in het perspectief van de dienst van de kerk aan de wereld, in navolging van Christus' dienst aan en solidariteit met de armen en lijdenden. Deze dienst staat in het teken van de belofte van het komende Rijk van God.

Spindoctor

Tegen het einde van de twintigste eeuw diende zich een nieuwe discussie aan. Na een uitgebreid onderzoek naar de betekenis van het woord *diakonia* concludeerden de Australische taalkundige John Collins en de Duitse exegete Anni Hentschel dat het in *diakonia* niet gaat om nederige dienst en armenzorg, maar om vertegenwoordiging van

de kerk of de bisschop in de wereld. De diaken vertolkt, bouwt bruggen en bemiddelt. Hij of zij heeft een rol die je zou kunnen vergelijken met die van een hedendaagse spindoctor. *Diakonia* en missie zijn in deze visie nauw met elkaar verbonden.

Hier komt de invulling van het begrip *diakonia* weer dichterbij de rooms- en oud-katholieke praktijk van diakenen, al is die dan niet alleen binnenkerkelijk, maar ook maatschappelijk ingevuld. Want ook hier is de diaken een bruggenbouwer, iemand die kerk en wereld met elkaar verbindt. De diaken toont in de wereld wat de Bijbelse boodschap van barmhartigheid en gerechtigheid inhoudt en zet zich in voor de geloofwaardigheid van de kerk in de samenleving.

Dit roept nieuwe vragen op over de rol van de diaken: staat de bruggenbouwer boven de partijen of is hij of zij zelf deel van de besproken kwestie? Moet de diaken als bemiddelaar van de Bijbelse boodschap tussen de partijen staan of kiezen voor degene met de minste macht? Het antwoord hierop heeft alles te maken met de visie van de diaken op verzoening. Zo openen vragen rond de betekenis van *diakonia* ook andere theologische discussies.

Serveerster

In plaats van het begrip *diakonia* in te vullen vanuit de breedte van vele verschillende betekenissen, zoals Collins en Hentschel doen, kunnen we het ook toespitsen. In de nieuwtestamentische teksten staat 'dienen' altijd in relatie tot

Lazarus en de rijke man

De kloof overbruggen

De kloof tussen arm en rijk blijkt afgelopen jaar weer groter te zijn geworden. De rijkste één procent van de wereldbevolking bezit inmiddels twee keer zoveel vermogen als dat van 6,9 miljard andere aardbewoners samen - praktisch de rest van de wereld. Hoewel het totale aantal wereldbewoners dat in extreme armoede leeft wel daalt, woont zeventig procent van de wereldbevolking in een land waar de ongelijkheid de laatste dertig jaar is toegenomen. Bijna de helft moet het dagelijks doen met 5,5 dollar of minder. In de gelijkenis van de arme Lazarus en de rijke man (Lucas 16,19-31) gaat het over deze kloof, die we kennen van onze economie waarin ongelijkheid voorkomt. Welk appel gaat uit van deze gelijkenis?

Henk Schoon

De gelijkenis van Lazarus speelt zich af bij de poort van het huis van de rijke. In het woord 'economie' zit het Griekse woord voor 'huis' (oikos). In een gezonde, open economie blijft het huis niet gesloten voor de arme. Daar heeft de arme net als de rijke toegang tot goed onderwijs, medische verzorging en een goede behuizing. Van deze gelijkenis die Jezus vertelt over de aanwezigheid van de arme, neergeworpen bij de poort van de rijke, gaat een moreel appel uit op de rijken van deze wereld. Noopt de aanwezigheid van de armen in de steden, waar de rijken hun woning hebben tot handelen? Zullen zij een daad van gerechtigheid doen als de drop-outs van de stad - zoals zij genoemd worden in statistieken van bevolkingsonderzoeken - op een dag blijken gedropt te zijn voor de deur van hun eigen huis?

Systemen van ongelijkheid

In datzelfde woord 'economie' zit ook het Griekse woord voor 'norm' of 'wet' (nomos). Dan hebben we het met name over de vraag hoe het er binnen dat huis aan toe gaat. Welk stelsel van normen en waarden geldt daar? Volgens welk systeem wordt het huishouden bestuurd? Krijgt ieder een 'fair share'? Wie worden bij het verdelen van de opbrengst als 'stakeholder' (belanghebbende) beschouwd? Wie komt het vermogen toe? En waar en door wie wordt het beheerd? Zulke vragen helpen om te voorkomen dat de ongelijkheid van

mensen en hun vermogen wordt toegeschreven aan de maakbaarheid van het geluk. Alsof ieder zelf de mogelijkheid heeft om aan de goede kant van de kloof terecht te komen. Zulke vragen helpen om te zien dat het niet aan het individu ligt, maar aan systemen, die de ongelijkheid tussen armen en rijken vergoten. De elite kan zich bijvoorbeeld verrijken door een systeem van corruptie, waarbij de winst van bedrijven wordt weggesluisd naar belastingparadijzen. De mensen van het land waarin het bedrijf opereert, krijgen dan niet hun fair share. Of de elite verrijkt zich door de behaalde winst op te voeren in bepaalde landen met een systeem van gunstige belastingtarieven voor multinationals. In een van die onderzoeken die de ongelijkheid tussen mensen aan de kaak stellen, blijkt dat slechts 4 procent van alle wereldwijde belastingopbrengsten afkomstig is van vermogensheffingen (Oxfam Novib). Door belastingontwijking zouden ontwikkelingslanden jaarlijks zo'n honderd miljard dollar mislopen. In een ander systeem van ongelijkheid wordt het vanzelfsprekend gevonden dat vrouwen

een maaltijd. Sommige woordenboeken geven daarom als vertaling van *diakonia* ook wel: 'aan tafel (be)dienen'. Een hedendaagse vertaling van het woord diaken zou 'serveerster' kunnen zijn, waarin het Latijnse woord *servire* nog herkenbaar is, dat dienen betekent. Het is opmerkelijk dat de eerste keer dat het woord *diakonia* voorkomt in de evangeliën, dit betrekking heeft op een vrouw die aan tafel dient (Marcus 1:31). In de vroege kerk waren er vrouwelijke diakenen en ook nu wordt veel van het diaconale werk door vrouwen gedragen.

De rol van diaken is te vergelijken met die van een hedendaagse spindoctor

De relatie tot de tafel vinden we terug in de taak van diakenen. Zij bereiden in kerkdienst en mis de eucharistie voor. Ze zetten alles klaar voor de tafel van de Heer, helpen bij het uitdelen van het brood en zetten het breken en delen na de eucharistie voort in de samenleving. De aalmoezen waar Calvin zo op hamerde, waren afkomstig van de gaven die de gelovigen voor de viering van de eucharistie hadden ingezameld. De taak van bemiddeling, die volgens Collins de kern is van *diakonia*, kan vanuit dit perspectief van de tafel ook worden geformuleerd als geven en ontvangen. Het van Christus ontvangen brood blijft niet binnen de kring van de eucharistie; het wordt aan de wereld doorgegeven. De diakenen delen het brood van de Tafel van de Heer met wie in nood is en geven zo de missie van de kerk in de wereld gestalte. *Diakonia* ontspringt aan de tafel van de Messias, die kwam om "goed nieuws te brengen aan armen, gevangenen vrijlating te verkondigen en aan blinden een nieuw gezicht, om verdrukten te bevrijden en te verkondigen het aangename jaar des Heren" (Lucas 4, 18-19) en die daarvoor door de diepte van de dood ging. Het gedenken van het lijden van Christus en de

Detail 'Werken van Barmhartigheid', Frans Francken

verwachting van zijn wederkomst is niet alleen een onmisbaar moment in de eucharistie, maar bepaalt ook de praktijk van *diakonia*.

Diakonia vandaag

De nauwe relatie tussen eucharistie en *diakonia* vraagt om een verdere doordenking. *Diakonia* als tafeldienst betekent in elk geval dat de dynamiek van geven en ontvangen centraal komt te staan. Daarbij krijgt het perspectief van mensen in de knel voorrang, in navolging van Jezus, die tegen de gebruiken van zijn tijd aanschoof bij tollenaars en die zijn brood deelde met de armen. Dat riep en roept lastige vragen op: hoe zijn de relaties tussen de mensen aan tafel? Wie is er en wie niet? Wie mag mee-eten en wie niet? Wie beslist daarover? Wat bezielt en bezeert de mensen aan tafel? Wat wordt er gegeten en door wie is het geproduceerd en

klaargemaakt? Welke rollen en gewoonten heersen? Deze vragen moeten ook vandaag de vragen van diakenen zijn en leidend zijn voor hun werk in kerk en samenleving. Daarbij gaat het niet alleen om het uitdelen van brood (of soep). Het brood van de Tafel van de Heer voedt zowel ons lichaam als onze geest en sticht gemeenschap. De conflicten in en buiten deze gemeenschap verdienen de aandacht en inzet van diakenen, als serveersters aan de tafel van de Heer en in de wereld. Daarbij worden ze gedragen door de dienst van de Heer zelf, en gevoed door de belofte van zijn Tafel. ■

Erica Meijers is docent diaconale theologie aan de Protestantse Theologische Universiteit in Groningen.

Literatuur

Hub Crijns e.a., red., *Barmhartigheid en gerechtigheid. Handboek diaconiewetenschap*, Utrecht: Kok, 2004.

Pieter Cornelisz van Rijck : keukenscène met de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus, rechts op de achtergrond de rijke man met zijn gezin aan een banket, bij de deur zit Lazarus op de vloer.

onbetaald werk verrichten, zoals zorgtaken en schoonmaaktaken voor de familie. Dit systeem schept een kloof voor vrouwen om deel te nemen aan de economie. Vanwege die zorgtaken heeft in ontwikkelingslanden 42 procent van de vrouwen geen betaalde baan. Onder mannen is dit maar 6 procent. Reden waarom in die landen vrouwen en meisjes het overgrote deel uitmaken van de mensen die leven in armoede.

Denk niet dat wij in Nederland zulke systemen van ongelijkheid niet hebben. Uit de Emancipatiemonitor van 2018 blijkt "dat in Nederland nog vier op de tien mannen geloven dat vrouwen superieure zorgkwaliteiten hebben, en dus beter voor kinderen kunnen zorgen - net zoveel mannen vonden dat in 1996 als nu. Überhaupt vinden de meeste Nederlanders dat vrouwen het best in deeltijd kunnen werken als ze jonge kinderen hebben. De zorg- en werkverdeling blijven hier dan ook traditioneel: vooral vrouwen nemen kindzorg en huishoudelijk werk op zich." (*Trouw* 20 januari 2020) Niet alleen in ontwikkelingslanden, maar ook in Nederland hebben we systemen van regels en wetten waardoor mensen die weinig vermogen hebben om rond te komen worden tegengewerkt, of dieper wegzakken in de armoede. Als zo iemand bijvoorbeeld bij de apotheek standaard een extra eigen bijdrage van vijf euro moet betalen voor zijn medicijnen, kan dat een probleem zijn. Of neem het systeem van toeslagen die na verloop van tijd moeten worden terugbetaald. Voor mensen met weinig vermogen levert dat niet zelden grote problemen op. Ook in Nederland blijken mensen door bureaucratische systemen en door verkeerde regelgeving "neergeworpen te worden bij de poort van de rijke" en niet opgenomen te worden in het huis van de rijke. Inmiddels heeft volgens het Nibud 2,6 miljoen mensen moeite om rond te komen. Dit is 38 procent van de huishoudens in ons land.

Abrahams schoot gesloten voor de rijke

In de gelijkenis van de rijke en de arme Lazarus wordt de kloof tussen de arme en de rijke schil-

derachtig verbeeld. Terwijl de rijke elke dag feest viert, gekleed in schitterende gewaden, vormen de talrijke zweren de bedekking waarmee de arme is 'bekleed'. De rijke maakt zich met zijn astronomisch vermogen zó breed dat zijn huis, hoogstwaarschijnlijk een kapitale villa, de arme niet kan omvatten. De rijke doet niets om de kloof tussen de arme en hem kleiner te maken. De rijke die op dat stukje aardland letterlijk en figuurlijk 'binnen' is, laat de arme 'buiten'. De hulp waar de arme met zijn aanwezigheid een beroep op doet, zal de rijke niet verlenen. En zolang hij hem de hulp onthoudt, blijft ieders identiteit dezelfde. De arme blijft de arme, de rijke blijft de rijke. Het schrille contrast tussen hen beiden blijft bestaan. En de kloof blijft onoverbrugbaar. Dat is het meest in het voordeel van de rijke, die met enkele andere rijken de elite vormt van het land.

Verstoken van hulp

Er is echter een saillant verschil: de arme heeft een naam, de rijke man niet. De naam van de arme is 'Lazarus'. Lazarus is de Griekse vorm van de Hebreeuwse naam Eleazar of Eliëzer, wat betekent: "(mijn) God helpt of heeft geholpen" (Hebreeuws *azar* = helpen). De confrontatie met de ware identiteit van de arme volgt pas na het sterven van de arme. Ineens ziet de rijke dat de arme degene is die 'binnen' is, terwijl hij zelf 'buiten' is. Terwijl de arme door engelen is gedragen, blijkt hijzelf verstoken te zijn van hulp. Van verre ziet de rijke dat niet hij, maar de arme Lazarus 'binnen' is, namelijk in de schoot van Abraham. Vergeleken met Lazarus beschouwt hij de plaats waar hij zelf is als een oord van foltering. Hij roept van verre tot Abraham, de rechtvaardige bij uitstek, en doet een klemmend beroep op zijn hulp. Hij noemt Abraham zelfs 'vader' en die noemt hem vervolgens 'kind' (Lc 16,25). Hij die zijn hele leven voor zichzelf heeft geleefd neemt ineens de identiteit aan van een kind, dat afhankelijk is van de hulp van zijn vader. Het blijkt dat bij God de rollen zijn omgedraaid: de rijke is nu in de positie om de hulpvraag te stellen, waar vroeger de arme dat deed.

Een klein kind werd in de Griekse cultuur gedragen in de bekleding die om het kind werd geplooid. Men noemde die plooi een 'kolpos'. De 'kolpos' van Abraham wordt meestal met 'schoot' vertaald. Maar in feite is alles wat zich om een mens heen buigt, alles wat zich plooit om de ander heen, een 'kolpos'. Om de arme als zijn kind te kunnen dragen heeft Abraham, de rechtvaardige, zich geplooid om de arme, die was neergeworpen bij de poort van de rijke. Wat de rijke naliet te doen was zijn huis zó te plooiën dat het plaats bood aan de arme. Nu voelt hij zelf wat het betekent buitengesloten te zijn. Hij beseft dat de arme en de rijke beiden kinderen zijn van Abraham. Maar dat alleen die kinderen gedragen worden naar Abrahams schoot, en daar troostrijk worden toegeroepen, die op aarde de slechtste dingen toebedeeld krijgen.

Omkering van de trend

Aan het einde van de gelijkenis wijst Abraham de rijke op Mozes en de profeten (Lc 16,29). Die verwijzing kan worden opgevat als een handreiking van de evangelist Lukas aan ons. Lukas is arts. Wij hebben in Mozes en in de profeten – zo wil Jezus met deze gelijkenis zeggen – het geneesmiddel in huis om de wereldeconomie weer gezond te maken. De Wet van Mozes wijst op het stukje aardland dat zowel de arme als de rijke draagt. Voor beiden dient in dit land een plek te zijn om te wonen. En beiden hebben daar recht op een deel van de opbrengst van het land. Wie deze Wet minacht en de arme buitensluit, zal zelf buitengesloten worden. Want het land zal de rijke niet langer (ver)dragen. Jezus wijst in de gelijkenis op deze 'deutero nomos', een tweede, andere norm, die zorgt voor een economie die heilzaam is voor zowel armen en rijken. Als we naar deze Bijbelse norm de systemen van ongelijkheid veranderen, wordt de kloof tussen arm en rijk kleiner. Dan is die in ieder geval overbrugbaar voor wie "neergeworpen is bij de poort". ■

Henk Schoon is pastoor van Gouda en Dordrecht

Goed bezig!

Amsterdam

Donald Duck op het altaar

Het moet in 2012 zijn geweest. Femmy Janson-Oosterhagen, heel haar leven actief in kerk en maatschappij en toen al in de tachtig, legde vanuit de Amsterdamse parochie contact met Voedselbank in de Lutmastraat (Amsterdam-Zuid). Ze riep medeparochianen op producten mee te nemen naar de kerk en het altaar. Die producten werden vervolgens naar de voedselbank gebracht.

Jan Jorrit Hasselaar

Aanvankelijk stuitte het initiatief van Femmy op verzet. Afgezien van de natuurlijke weerstand tegen alles wat nieuw en anders is waren er drie argumenten voor verzet. "Maar zoiets hoort toch niet op het altaar!" "Zoiets is in Amsterdam toch niet nodig". En ook: "Daar moet de gemeente voor zorgen!" Geleidelijk aan kregen de mensen in de parochie door waar het om ging: de dienst aan God verbinden met die aan de (nabije) naaste en samenleving. Dit werd versterkt doordat het aandragen van de producten onderdeel werd van de opdracht van de gaven van brood en wijn. Deze opdracht van de gaven wordt 'uitgevoerd' door gemeenteleden. Toen Femmy lichamenlijk minder sterk werd, heeft Martin de Heer ervoor gezorgd dat de volle kratjes in de Lutmastraat terecht kwamen en dat er zo nu en dan een mooi

stukje verscheen in "Ons Klankbord". Hierin worden ook de wensen van de voedselbank opgenomen. De ene keer is er behoefte aan erwten en olie, de andere keer aan Pampers maat 4. Regelmatig treft een glimlachende priester op het altaar in de zware mand met gaven die hij of zij opdraagt ook een pop, spaarplaatjes of Donald Duck aan. Basisbehoeften gaan immers verder dan alleen etenswaren. Twee jaar geleden heeft Martin de voedselbank overgedragen aan ondergetekende. Sinds kort zijn Jan Bart Entrop en ik samen verantwoordelijk. Het mooie van het directe contact met de voedselbank is dat daar, voorbij het portje aan de Lutmastraat met daarachter diverse ruimtes, een hele wereld opengaat van kinderen, ouders en vrijwilligers en vele activiteiten: yoga, zingen, naailes, koken en dichten. Vele mensen blijken uiteenlopende gaven naar de voedselbank te brengen. De verrijking die dat tot gevolg heeft – gever wordt ook ontvanger en ontvanger gever – maakt Zuid tot een meer leefbare plaats. Een bezoek aan de voedselbank is dan ook voor eenieder aan te raden. Andersom kan ook, het voedselbankkoor dat bij ons komt zingen: een 'mis van de straat'.

Waarom is ons als Amsterdamse parochie gevraagd om een stukje te schrijven voor deze rubriek? Op het eerste gezicht lijkt het antwoord voor de hand te liggen. Met onze gaven dragen we bij aan het voorzien in basisbehoeften van buurtgenoten. Daarmee maken we Amsterdam tot een leefbaardere plaats. Ik denk dat we ook op een andere manier goed bezig zijn. Bisschop Dick Schoon stelt in zijn boek *Wegwijs in de Oud-Katholieke Kerk* dat de Oud-Katholieke Kerk allereerst een vierende kerk is. Veel tijd, energie en aandacht gaat dan ook uit naar de uitvoering van de eredienst op zondag. Daar vieren, verkondigen en versterken we Gods aanwezigheid en liefde onder ons. Femmy laat met haar initiatief zien dat de liefde van deze vierende gemeenschap zich niet beperkt tot hen die samenzijn in het kerkgebouw, maar zich uitstrekt naar de bredere wereld. In dorp en stad mogen we als vierende gemeente bijdragen aan een perspectief van geloof, hoop en liefde. Deze verbreding zien we ook terug in de eerste christelijke gemeenten. Zij vierden in

een maaltijd van liefde de gemeenschap met de Heer. Wat er overbleef, werd aan de armen, zieken en gevangenen gegeven. De maaltijd liep zo over in diaconaat en eredienst in dienstbetoon. Met verwijzing naar het Oude Testament en de vroege kerk is in preken, stukjes in "Ons Klankbord" en op ordes van dienst uitgelegd dat erwten en Donald Duck op het altaar alles te maken hebben met heiligheid. Ook mensen die niets (meer) met de kerk te maken willen hebben, stoppen af en toe iets in de mand, en dragen zo bij aan geloof, hoop en liefde in de stad. Het zichtbaar maken van de behoefte van mede-Amsterdammers in onze mooie 'middle class' kerk blijkt ook van meerwaarde voor een bezinning op vragen als: Wat betekent het om kerk te zijn in deze buurt en stad, en op dit moment? Wat speelt er echt in onze buurt en stad, en welk appel doet dat op ons? Verontwaardiging over het bestaan van armoede kreeg zo een handelingsperspectief toen we ons realiseerden dat armoede echt bestond en we een bijdrage konden leveren aan de bestrijding ervan.

"De vreugde en de hoop, het leed en de angst van de hedendaagse mens, (...) zijn ook de vreugde en de hoop, het leed en de angst van Christus' leerlingen; en er is niets echt menselijks, of het vindt weerklink in hun hart. Want de gemeenschap van Christus' leerlingen bestaat uit mensen, die, in Christus verenigd, door de Heilige Geest worden geleid op hun pelgrimstocht naar het Koninkrijk van de Vader en die de opdracht hebben om de heilsboodschap aan allen door te geven. Zodoende voelt zij zich werkelijk en nauw verbonden met de mensheid en haar geschiedenis."

Natuurlijk heeft ook de overheid een taak in de bestrijding van armoede, maar zij kan het niet alleen, en heeft zich in de afgelopen jaren zelfs steeds meer teruggetrokken. Van oudsher hebben kerken een grote rol gespeeld in maatschappelijke vragen rondom gezondheidszorg, onderwijs en armoede. Door welke vragen laten we ons vandaag aanspreken? Waar ligt onze roeping? Femmy nam haar initiatief in 2012. Is het geen tijd om verder te kijken naar ook andere vragen en behoeften die er leven in buurt en stad? Ik moet hierbij denken aan de openingswoorden van het rooms-katholieke conciliedocument *Gaudium et Spes* (Vreugde en Hoop) over de verbondenheid van de Kerk met de wereld (zie inzet). In Amsterdam-Zuid, dus ook in onszelf, doen zich vele vormen van vreugde, hoop, leed en angst voor. Met wie of wat weten wij ons verbonden? We kunnen deze vraag binnen de parochie beantwoorden. Interessanter, en mijns inziens beter, is het om dit samen met de buurt te doen. Samen te zoeken wat de kerk voor de buurt kan betekenen, en de buurt voor de kerk. Als we op zo'n manier de deuren van de kerk openzetten, dan kan het zo maar eens druk worden in het gangpad tijdens de collecte, en niet alleen in het gangpad. ■

Summerschool oud-katholieke theologie is onverwachts succes

Seminarie trekt elke zomer internationale studenten

Dat de internationale summerschools van het Oud-Katholiek Seminarie zo'n succes zouden worden, dat hadden de docenten in 2012 niet verwacht. De initiatiefnemer, Peter-Ben Smit, hoopte dat het afgesproken minimum van zeven deelnemers gehaald zou worden. Het werden er ruim dertig. Deze zomer biedt het seminarie zelfs twee summerschools aan.

Marco Derks

Sinds 2012 organiseert het Oud-Katholiek Seminarie een summerschool over oud-katholieke theologie in haar oecumenische context. Daarin worden deelnemers ingeleid in de theologie, geschiedenis en spiritualiteit van de oud-katholieke kerken van de Unie van Utrecht. Het is één van de tientallen summerschools die de Universiteit Utrecht, waaraan het Seminarie verbonden is, samen met de Hogeschool Utrecht en de Hogeschool voor de Kunsten aanbiedt voor met name internationale studenten. De overkoepelende organisatie verzorgt de logistiek en de huisvesting. De afgelopen acht jaar trok de summerschool van het Seminarie jaarlijks tien tot twintig deelnemers. Initiatiefnemer Peter-Ben Smit, hoogleraar aan de Universiteit Utrecht namens het Seminarie, is meer dan tevreden met de aantallen deelnemers. Voor hem is de summerschool een jaarlijks hoogtepunt: "Het is heerlijk

om te zien dat er zo'n brede internationale belangstelling is voor je vak!" Ook vindt hij het mooi dat de studenten binnen een paar uur al een band met elkaar hebben: "Ze vormen een levendige leergemeenschap en vaak blijven ze nog jarenlang met elkaar in contact."

Waarom een summerschool?

Met deze summerschool wil Peter-Ben oud-katholieke theologie toegankelijk maken voor wie niet aan een reguliere theologische opleiding kan of wil studeren. Daarbij speelt ook mee dat onderwijs in oud-katholieke theologie meestal in het Nederlands (in Utrecht) of het Duits (bijvoorbeeld in Bonn of Bern) gegeven wordt. De voertaal tijdens de Utrechtse summerschools is echter Engels en daarmee bereik je een breder publiek. Daarnaast vindt hij het belangrijk om te laten zien dat oud-katholieke theologie inspirerend en uitdagend is.

Mensen melden zich om uiteenlopende redenen aan. Bijvoorbeeld niet-christelijke studenten, die geïntrigeerd zijn door een hun onbekende en misschien zelfs wat exotisch ogende kerkelijke traditie. Ook nemen studenten en priesters deel uit kerken waarmee de Oud-Katholieke Kerk in gemeenschap is, zoals de Onafhankelijke Filipijnse Kerk en de anglicaanse kerken: zij willen meer weten over het eigene van oud-katholieke theologie. Ook zijn er 'gewone gelovigen', die behoefte hebben aan een meer intellectuele door-denkning van geloofszaken, en deelnemers vanuit andere culturen, die zo kennis willen maken met een specifiek Europese katholieke cultuur en traditie.

Hechte groep

De deelnemers vormen zo een bont gezelschap van mensen van verschillende leeftijden en achtergronden. Ook qua genoten opleiding en beroep verschillen ze van elkaar. Dat levert verschillende perspectieven op die bijdragen aan het leerproces. Naast de kennis en inzichten die de deelnemers

opdoen, geven ze ook terug hoe ze de summerschool persoonlijk en spiritueel ervaren hebben. Een studente die lid is van de Oud-Katholieke Kerk van Zwitserland, zei dat de deelnemers vrij snel een hechte groep vormden, waardoor ze ook buiten de lessen om diepgaande en persoonlijke gesprekken hadden. De ontmoetingen met studenten van over de hele wereld maakten haar bewust van "het internationale charisma van onze kerkgemeenschap."

Wat een Armeense deelneemster het meest is bijgebleven, is dat ze voor het eerst uit de Bijbel voorlas in de kerk. Die mogelijkheid werd haar namelijk geboden in het kader van de summerschool, terwijl zij dat als leek in haar eigen kerk niet kon. Hoewel zij als theologiestudent de Bijbel regelmatig vanuit academisch perspectief bestudeert, was het voorlezen in de context van de liturgie een nieuwe en indrukwekkende ervaring.

Summerschool 2.0

Dit jaar biedt het Seminarie naast de bestaande summerschool een vervolgcursus. Dat is het resultaat van een kleine samenzwering van de

deelnemers van 2019: zij spraken onderling af op hun evaluatieformulieren te schrijven dat er een '2.0 cursus' moest komen. Gezien de gestaag binnenkomende aanmeldingen meenden ze dat ook echt!

Deze tweede en verdiepende summerschool gaat over de vroege kerk als ideaal voor kerk-zijn vandaag. Aan de hand van thematische en casusgerichte colleges besteden de docenten aandacht aan een van de belangrijkste uitgangspunten van oud-katholieke theologie: het geloof en de inrichting van de vroege kerk. Op die manier kunnen deelnemers beter begrijpen hoe een klassieke liturgie en kerkvisie gecombineerd kunnen worden met ogenschijnlijk meer 'liberale' manieren van denken over zaken als het huwelijk en vrouwelijke priesters.

Naast de docenten van het Seminarie in Utrecht wordt er dit jaar ook een gastdocent aange-trokken: prof. Andreas Krebs van het Duitse Oud-Katholieke Seminarie in Bonn. Hij zal twee colleges geven over oud-katholieke theologie in een seculiere tijd en over wat het huwelijk tegenwoordig nog voor betekenis kan hebben. De summerschool wordt op masterniveau aangeboden, dus van deelnemers wordt verwacht dat ze een academisch denkniveau hebben. ■

Wil je zelf deelnemen aan een van beide of beide summerschools? Heb je vrienden of kennissen in binnen- of buitenland die misschien interesse hebben? Aanmelden kan nog tot 15 mei.

'Old Catholic Theology in its Ecumenical Context'
5-10 juli 2020, Utrecht, €425.

Aanmelden en meer informatie via: <https://tinyurl.com/Ecumenical-Context>

'The Early Church as Ideal: Old Catholic Theology beyond the Basics'

12-17 juli 2020, Utrecht, €425.

Aanmelden en meer informatie via: <https://tinyurl.com/The-Early-Church>

Facebook: Summerschool in Old Catholic Theology

Er was eens...

Amsterdamse armenzorg in de negentiende eeuw

Wie waren er arm in Amsterdam en wat deden oud-katholieken daaraan? En wat, als iemand wees werd? Afgezien van het boek van H.J.W. Verhey over de ORKA in Utrecht en enkele studies van F. Smit over stichtingen voor liefdadigheid in Gouda, is de geschiedenis van de armenzorg in onze kerk een nog grotendeels onontgonnen terrein. Dit geldt zeker voor de Amsterdamse situatie. Daarom volgen hieronder wat door mij bijeengesprokkelde gegevens uit de negentiende eeuw, die wellicht iemand op het idee brengen voor een uitgebreidere studie en anderen al een indruk geven van de tijd van toen.

Mgr. Dirk Jan Schoon

Volgens een officiële opgave telde Amsterdam op 19 november 1849 224.949 inwoners, waarvan er 60.577 onder de bedeling vielen, dat is 27%. De nederduits-gereformeerden vormden met 110.245 leden de grootste groep. Daarvan werden er 18.792 bedeed (17%). Daarna kwamen de katholieken met 49.511 leden, onder wie 426 tot de twee parochies van de Cleresie werden gerekend. Inclusief de meisjes en jongens in de twee weeshuizen vielen er 9.092 katholieken onder de bedeling (18%). Onder de joden was de armoede halverwege de negentiende eeuw het grootst: van de 25.173 Amsterdamse joden vielen er 13.390 onder de bedeling (53%). Naast deze kerkelijke armen waren er in de winter van 1850 nog 13.000 stadsarmen ingeschreven. Zij kregen wekelijks tijdens de dertien winterweken een roggebrood en in januari en februari turf. Kraamvrouwen kregen gedurende drie weken kraamgeld en wie aan het einde van zijn Latijn was, kreeg een doodskest en een gratis begrafenis op een van de vier stadskerkhoven.

De katholieke armenzorg werd geregeld door het rooms-katholieke Oud-Armenkantoor, vanaf 1773 gevestigd aan de Keizersgracht. De zes regenten bepaalden de toelage van de armen, waarbij zij letten op ouderdom, grootte

van het gezin en gebreken. Op woensdagmiddag vond om de week de uitdeling plaats. Kraamvrouwen kregen een toelage en zieken die naar een gasthuis moesten worden gebracht, kregen geld voor 'eene toeslede en eene verschooning', vervoer en een schone pyjama dus. De stichting beheerde vier hofjes in de stad en kreeg haar geld door giften, legaten en door collecten langs de deuren en in de kerken. Dat was ook wel nodig ook, want waar in 1835 nog 5.998 mensen werden bedeed, was dat aantal in 1845 naar 8.408 gestegen en in 1850 naar 9.092.

Bedeelden 1856 Brouwersgracht Amsterdam

Vrouwen met legaten

De armen van de Cleresie werden meestal door de pastoors van hun parochie ondersteund uit fondsen die door legaten en giften waren gevormd. Zo had Maria Coogh, die in 1744 nog haar gouden jubileum als kloppje had gevierd, een jaar later bij haar overlijden voor de armen van de kerk op de Brouwersgracht twee obligaties van 'tien hondert ponden' en een derde van 'twaalf hondert ponden' nagelaten. Welk pond hier bedoeld is, wordt niet vermeld, maar dat het om flinke bedragen gaat, is wel duidelijk. Er stond natuurlijk wel iets tegenover, want er moest jaargedachtenis gehouden worden voor haarzelf en voor haar ouders, Sijmen Coogh en Aeltje van der Willigen. Een eeuw later kon zo'n legaat ook nog voorkomen. Toen de ongehuwde Ida Mulder in 1846 op negentigjarige leeftijd overleed, liet zij fl 1000,- voor de armen na. Pastoor Henricus Johannes van Buul, tevens bisschop van Haarlem, kreeg van haar trouwens eenzelfde bedrag. Hiervoor moest hij een uitvaart, maandgedachtenis, eerste jaargedachtenis en zes extra jaargetijden houden en zorgen voor een inschrijving in de eeuwige memorie. Hij kreeg behalve een paardenharen matras ook 'tot versiering

Pop met kostuum van weesmeisje van het Oud-Katholiek Weeshuis te Utrecht

der bisschoppelijke kledingstukken van kruis, ring en mijter alle mijne juwelen met de goude kettingjes aan de hangers'. Haar 'beste gewatteerde japon met aanhoorige rok en lappen' moest 'tot een altaar ornament' worden vermaakt, terwijl haar 'daagsche of gemene kleedere' aan de armen moesten worden uitgedeeld.

Huisvaders en -moeders

Anders dan de pausgezinde katholieken beschikte de Cleresie niet over weeshuizen in de hoofdstad. In de loop van de achttiende eeuw waren de pastoors en regenten van de Cleresie door pausgezinde geloofsgenoten met de nodige schermutselingen uit de besturen van het Maagdenhuis en het Jongenshuis verwijderd. Oud-katholieke Amsterdamse wezen gingen daarna naar Utrecht, waar de evenknie van het Amsterdamse armenkantoor, de Oude Rooms-Katholieke Aalmoezenierskamer, een kinderkuis runde. Dat had om financiële redenen de deuren moeten sluiten, maar werd per 1 november 1849 heropend. Regent Johannes Petrus Kipp liet dit heugelijke nieuws weten aan de bisschop van Haarlem, Henricus Johannes van Buul, tevens pastoor

op de Brouwersgracht, met de vraag of er in zijn gemeente wellicht kandidaten voor de functie van huisvader en -moeder te vinden waren. De vader moest goed kunnen lezen, schrijven en rekenen, 'zoodat hij den kinderen in hunne oefeningen behulpzaam kon zijn'. De moeder moest een goede huishoudster zijn, 'zeer bekwaam in het naaijen en breijen, en in staat om er de meisjes in te onder- rigten. Ook moet zij goed met de wasch kunnen omgaan.' Beide kandidaten moesten tussen de vijfendertig en vijfenvertig jaar zijn, ongehuwd of weduwe/weduwenaar zijn, 'zachtzinnig van humeur, goed zedelijk van gedrag en uit den burgerstand'. De vergoeding bedroeg fl 50,- voor elk van beiden, met vrije kost, inwoning en 'bewassing'. Een jaar later woonden er in het Utrechtse weeshuis al vier Amsterdamse wezen, waarvoor de parochie geacht werd een bijdrage te leveren.

Welke oud-katholieke armen er precies werden be- deeld, is lastig te achterhalen. Registers kunnen ver- loren zijn gegaan en pastoors waren soms slordig in het bijhouden van hun administratie. De genoemde Van Buul was dat in ieder geval niet. Hij hield boekjes bij van de uitkering die hij aan de armen in zijn paro- chie deed. Dat waren er op de Brouwersgracht wel- geteld drie, van wie Van Buul tussen 1856 en 1862 week na week de namen noteert. Het blijkt te gaan om M. van der Poll, die fl 2,- krijgt (later verhoogd naar fl 2,50 en naar fl 3,-) en de twee weduwen J. Bouwinkelman en J. van der Poll, die elk fl 2,50 krij- gen. Eén keer per kwartaal betaalde de pastoor ook fl 10,- en fl 7,50 voor dertien weken huurpenningen aan de weduwe Bosman en een zekere Cornelia van der Poll. Dit doet de vraag opkomen: waren er op die 426 Amsterdamse Cleresieleden zo weinig armen? Of waren er toen ook al veel papieren leden, die zelfs voor een uitkering niet naar de kerk kwa- men? ■

Mgr. Dirk Jan Schoon is sinds september 2019 tevens docent kerkgeschiedenis aan het oud-katholiek seminarie.

Bernd Wallet nieuwe aartsbisschop van Utrecht

“We hebben vandaag kerkgeschiedenis geschreven in het aartsbisdom Utrecht,” zei deken Wietse van der Velde van het Metropolitaan Kapittel. “Voor zover ik weet, is het de eerste keer in Utrecht dat een kandidaat al na de eerste stemronde als winnaar uit de bus kwam. Dat onderstreept het brede vertrouwen dat Bernd binnen

de kerk geniet.” Dat verklaart waarom Wallet direct volmondig ja zei toen Van der Velde hem vroeg of hij zijn verkiezing aanvaardde. Zichtbaar geraakt door dit brede vertrouwen verwoordde hij zijn gevoel met een kwinkslag: “Van Wietse mag ik geen ‘Wow!’ zeggen in de kerk... Wow!” Wallet omschrijft zichzelf als iemand die “houdt van de kerk, waarvan het hartsgeheim de eucharistie is, een ruimte waarin we als Gods kinderen kunnen spelen, en rust en inspiratie vinden door de rijkdom van Gods genade.” Hij wil een aartsbisschop zijn “die met vreugde en creativiteit getuigt van de werkelijkheid van Christus, en zo, in soepele samenwerking met geestelijken en gelovigen, vertrouwen voedt en hoop levend houdt.” Hij zei zijn pastorale werk (in o.a. Nothallerton en Utrecht) nooit solistisch te hebben verricht en ook als bisschop in een goede sfeer te willen samenwerken.

De wijding en installatie van de nieuwe aartsbisschop vindt plaats op 21 juni in de Jacobi-kerk te Utrecht om 15.00 uur.

Het Kiescollege van het aartsbisdom Utrecht heeft op zaterdag 15 februari in de eerste stemronde Barend Theodoor (Bernd) Wallet (48) verkozen tot nieuwe aartsbisschop van Utrecht en 84ste opvolger van Sint Willibrord.

Vastenactie voor het Bethunehuis in Hongkong

De Vastenactie dit jaar is voor het Bethunehuis in Hongkong, een project van Sint Paulus Missie en Diaconaat buitenland. Het Bethunehuis is een inloop- en opvangplek voor de hulpverlening aan huishoudelijke hulpen, die gedreven door armoede tijdelijk in het buitenland in de huishouding werken. Het gaat meestal om jonge vrouwen. Van hun inkomen ondersteunen ze hun familie in het thuisland, meestal de Filipijnen of Indonesië. Vaak krijgen de vrouwen te maken met te veel uren, het niet betalen van loon en met fysiek en/of seksueel misbruik. Hieruit is het Bethunehuis ontstaan, een blijf-van-mijn-lijfhuis voor vrouwen die mishandeld, verkracht of onderbetaald worden. Wanneer een rechtszaak loopt tegen de werkgever, is het in Hongkong illegaal om een andere aanstelling te accepteren en zijn de vrouwen dus afhankelijk

van andere liefdadigheidsorganisaties zoals het Bethunehuis. Ook spullen voor persoonlijke verzorging, vervoer, medicijnen en kosten van het verlengen van het visum worden door het Bethunehuis betaald. Het juridisch afhandelen van een aanklacht met betrekking tot de arbeidsomstandigheden duurt ongeveer twee tot drie maanden. Het afhandelen van aangiftes betreffende achterstallig loon en fysiek en/of seksueel misbruik kost ongeveer zes tot acht maanden. De medewerkers van het Bethunehuis weten hoe het gerechtelijk systeem in Hongkong werkt en helpen de vrouwen waar mogelijk. De opbrengst van de Vastenactie 2020 steunt de vrouwen omdat het bijdraagt aan de hoge kosten van de rechtsgang. Bedankt u voor uw steun.

St. Paulus, ok missie en diaconaat buitenland te Capelle a/d IJssel
NL85INGB0000464575
o.v.v. Hongkong

De Aartsbisschop van Utrecht heeft:

- Op 17 november 2019 de weleerwaarde vrouw L. Berkhout tot diaken gewijd en haar tevens opgenomen in de geestelijkheid van het aartsbisdom Utrecht.
- Met ingang van 1 december 2019 de heer M.P.J. Ruijs benoemd als kerkmeester van de parochie van de H.H. Maria, Jakobus en Gertrudis te Utrecht, voor een periode van vier jaren.
- Met ingang van 1 december 2019 mevrouw L.A. Achterberg benoemd tot lector van het Aartsbisdom Utrecht voor een periode van één jaar.
- Met ingang van 1 januari 2020 mevrouw M.H. van Hasselt benoemd als kerkmeester van de parochie van de H.H. Maria, Jakobus en Gertrudis te Utrecht, voor een periode van vier jaren.
- Met ingang van 1 januari 2020 mevrouw C.M. Prinsen-Berentsen herbenoemd als kerkmeester van de parochie van de H. Martinus te Groningen, voor een periode van twee jaren.
- Met ingang van 1 januari 2020 mevrouw L.M. Janssen benoemd tot lector van het Aartsbisdom Utrecht voor een periode van vier jaren.
- Met ingang van 1 januari 2020 broeder J. Vydts benoemd tot lector van de Gemeenschap van de Goede Herder te Temse in België, voor een periode van vier jaren.
- Met ingang van 1 januari 2020 de zeereerwaarde vrouw J. Eilander-van Maaren eervol ontslag verleend als assistent pastor van de parochie van de H.H. Maria, Jakobus en Gertrudis te Utrecht. Per diezelfde datum is zeereerwaarde vrouw J. Kolkman benoemd tot assistent pastor van deze parochie.

De Bisschop van Haarlem heeft:

- Met ingang van 1 januari 2020 de heer E.C. Smit eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H.H. Petrus en Paulus en de H.H. Johannes en Willibrordus te Amsterdam. Per diezelfde datum zijn mevrouw E. Kroon-Faubel en de heer J.W.A. Rensen benoemd tot kerkmeester van deze parochie, beiden voor de periode van vier jaren.
- Met ingang van 5 januari 2020 de zeereerwaarde heer J. Nieuwenhuizen de status van emeritus-geestelijke verleend.
- Met ingang van 1 maart 2020 priester E.N. Sarot ontslagen uit de geestelijkheid van het bisdom Haarlem.

Het Collegiaal Bestuur heeft:

- Met ingang van 1 januari 2020 de heer L.J. Wagenaar, mevrouw A.M. Folkers, de heer T. van Dam en mevrouw K. Dejonge herbenoemd als resp. vice-voorzitter, secretaris, penningmeester en lid van de Bisschoppelijke Commissie Sint Paulus, ok missie en diaconaat buitenland. De heer Van Dam voor een periode van twee jaar, de anderen voor een periode van vier jaren.
- De heer J.R. Mulder eervol ontslag verleend als lid van de klachtencommissie seksueel misbruik.
- De zeereerwaarde vrouw M. Liebler eervol ontslag verleend als lid van de Adviescommissie Kandidaten Ambtsbedieningen, met terugwerkende kracht per 1 mei 2019. De zeereerwaarde heer R.W. Frede is met ingang van 1 januari 2020 benoemd als lid van deze adviescommissie.

Namens het Collegiaal Bestuur,
M. Konings-Roobol, secretaris

De Oud-Katholiek is een periodieke uitgave van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, verschijnt vier keer per jaar en wordt verspreid op alle oud-katholieke adressen in Nederland.

Redactie

Marco Derks, Robert Frede, Marieke Ridder
Tekstredactie: Adrie Paasen

Contact

Redactie De Oud-Katholiek
Koningin Wilhelminalaan 5
3818 HN Amersfoort
redactie@okkn.nl

Vormgeving

Oblong grafisch ontwerp, Jet Frenken
www.jetfrenken.nl

Productie

Nilsson Goes, ISSN 01673963

Volgende nummer

Het volgende nummer verschijnt eind augustus.

Abonnement

Voor €25 per jaar kunt u abonnee worden van De Oud-Katholiek. Mail uw adresgegevens naar info@okkn.nl of naar ons contactadres t.a.v. 'Abonnementenadministratie De Oud-Katholiek'. Blad niet ontvangen? Stuur dan ook een mailtje naar info@okkn.nl. Giften zijn welkom op NL06 ABNA 0214 1901 29 t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort.

Verantwoording foto's (voor zover bekend)

Shutterstock.com: omslag, pag. 2, geld pag 8-9, ondergrond pag 16, pag 20, en achterpagina; pag 3: Marcel Gross Unsplash.com; pag. 4 t/m 7: ORKA; pag 8/9: ISOFA; pag 11: Dio van Maaren; pag 12: Francken, 1605, wikimedia.org; pag 13: De rijke man en de arme Lazarus, Bernhard Schreuder, naar Rembrandt van Rijn, 1767 - 1780, rijksmuseum.nl; pag 14: rijksmuseum.nl; pag 16/17: Jan Jorrit Hasselaar en Marina van der Waag; pag 18/19: facebook Summerschool; pag 21: www.catharijneverhalen.nl; pag. 22 foto Bernd Wallet: Kay Wild, foto stembiljetten: Peter Boer pag 23: Vastenactie

**“Er is op aarde genoeg voor ieders behoefte,
maar niet voor ieders begeerte.”**

Ghandi

